

Alternatif Turizm Kapsamında Kahramanmaraş İli Yedikuyular Bölgesi Dağ ve Kış Sporları Turizmi İçin Öneriler

Abdullah KARAMAN (*)

Mehmet GÜL (**)

Öz: Turizm sektöründe dünyada son yıllarda ekonomik, sosyal, siyasi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak, her geçen gün önemli değişiklikler gözlenmeye başlanmıştır. Turizm faaliyetlerigemiş yıllarda genellikle yaz aylarında belli bölgelerde gerçekleşen deniz-kum-güneş üçgeninde gelişmekteydi. Buna bağlı olarak; alışılmış turizm merkezlerinden uzakta, doğal ortamı yaşama, kırsal kültürleri tanıma, yerel halkla ilişkiler kurma, doğal çevre ile uyumlu tesislerde konaklama- yeme- içme hizmetlerini satın alma ve doğal güzellikleri bozulmamış temiz bir bölgede yapılan faaliyetler olarak alternatif turizm türleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Eko turizm, sürdürülebilir turizm, kırsal turizm, yayla turizmi, çiftlik turizmi gibi pek çok değişik isimlerle anılan bu faaliyetin alanlarından biri de dağ ve kış turizmidir.

Bu çalışmada, Kahramanmaraş İli Yedikuyular bölgesinin kış turizm potansiyelinin olup olmadığı; varsa hangi kaynakların nerede, ne şekilde, nasıl değerlendirileceği ve bunun sonucu Kahramanmaraş ekonomisinde istihdam ve gelirin ne şekilde yön değiştirebileceği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda bölgenin kış turizm potansiyeli taşıdığı ve gerekli alt- üst yapı yatırımlarıyla önemli bir kış turizm destinasyonu olacağı öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Turizm, Kış Turizmi, Kahramanmaraş İli, Yedikuyular Kış Turizmi Bölgesi

Suggestions for Mountain and Winter Sports Tourisms within the Scope of Alternative Tourism Kahramanmaraş Province Yedikuyular District

Abstract: Significant changes have been started to be observed in tourism sector all around the world depending on economic, social, political and technological improvements. In the past, tourism activities usually took place in summer months in certain areas where sea- sand- sun triangle exist. Accordingly, alternative tourism activities such as living in habitat, recognition of rural cultures, communicating with local people, accommodation in facilities which are adaptable to natural environment, buying the food and beverage services appeared far away from the common tourism centers. One of the fields of these

*) Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Seyahat İşletmeciliği Ve Turizm Rehberliği Bölümü, Konya (e-posta: akaraman@selcuk.edu.tr)

***) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Yüksek Lisans, Konya (e-posta: mehmet-gul_5049@hotmail.com)

activities called as eco-tourism, sustainable tourism, rural tourism, tableland tourism, agro tourism is mountain and winter tourism.

In this study, whether Kahramanmaraş Province Yedikuyular region has winter tourism potential, if so, which sources and how they will be utilized and as a result of this, in what way employment and income will be directed in Kahramanmaraş economy will be introduced in this study. The field research conducted in the region and carried winter tourism potential of the region as a result of the literature and it is believed that Kahramanmaraş will be an important winter tourism destination with the necessary superstructure sub-investment is observed.

Keywords: *Alternative Tourism, Winter Tourism, Kahramanmaraş Province, Yedikuyular Winter Tourism Region*

Makale Geliş Tarihi: 08.03.2016

Makale Kabul Tarihi: 23.06.2016

I. Giriş

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren turizm dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerden birisi haline gelmiştir. Turizmde bu gelişme 1980'lere kadar kitle turizmi şeklinde gerçekleşmiş ve deniz, kum, güneş ağırlıklı bir turizm ön plana çıkmıştır. Kitle turizminin yol açtığı sorunlar neticesinde ve tüketici talep ve isteklerinin değişmesi, doğal ve kültürel çevreyi koruyup gözetin, daha alternatif veya daha sürdürülebilir turizm şekillerine yönelmede etkili olmuştur (Kiper, 2006: 46). Turizm başlangıçta toplumun sadece belirli bir kesimine hitap eden bir faaliyetken ilerleyen dönemlerde toplumun gelir seviyesinin artması, çalışma koşullarının iyileşmesi, teknolojinin gelişmesi sonucunda hız ve kalite farklılıklarının ön plana çıkması ve kişilerin yeniliklerden haberdarı olması, kişilerin eğitim seviyelerinin yükselmesi sonucunda, farklı ihtiyaç ve isteklere sahip olan insanların da taleplerine cevap verebilmektedir (Emiroğlu, 2013: 1).

Kış turizmi bir bölgenin doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir biçimde korunması ve aynı zamanda sosyo - kültürel ve ekonomik yönde gelişmesine katkı sağlayan alternatif turizm çeşitlerinden birisidir. Kırsal alanların kalkındırılmasında yeni bir yaklaşım olarak kabul görmektedir. Bu bağlamda kış turizminin temeli kırsal yerleşimler ve doğal kaynaklardır.

Kış turizmi, bölgedeki kar yağışı ve dağların kar alma durumuna bağlı olarak dağların yüksek kesimlerinden başlayarak aşağılara doğru yapılan spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir turizm çeşididir. Bölgede kar yağışı ve karın yerde kalma süresiyle birlikte, dağların yapısı ve iklim koşulları gibi etkenlerin vermiş olduğu imkanlar ölçüsünde yapılan kış turizmi genel olarak sonbaharın sonundan ilkbaharın başına kadar yüksek dağlarda gerçekleştirilen alternatif bir turizm çeşididir. Buna bağlı olarak son yıllarda

insanların dağlık alanlara olan ilgilerinin artmasından dolayı kış turizmi çok çeşitlenmiş ve dağlık alanlar insanlar için cazibe alanları olmaya başlamıştır (Ceylan ve Demirkaya, 2009: 82).

Türkiye, orta kuşakta bulunan bir ülke olmasına karşın, özel konum ayrıcalıklarından dolayı, ulusal ve uluslararası öneme sahip kış turizm merkezlerine sahiptir. Bursa Uludağ, Erzurum Palandöken, Kayseri Erciyes, Bolu Kartalkaya ve Kars Sarıkamış ön plana çıkan kış turizm merkezleridir. Bunların yanı sıra, 2011 yılında 25. Dünya Üniversite Kış Oyunları kapsamında Erzurum'da oluşturulan Konaklı kayak merkezi de sahip olduğu birçok özellikle bu alanda önemli bir kış turizm merkezi olma potansiyeline sahiptir (Altaş vd., 2015: 346).

II. Kış Turizm Kavramı ve Analizi

Turizmin genel özelliği; mevsimlik bir yapıda olması ve insanların genellikle yaz aylarında turizm aktivitelerine yoğunlaşmasıdır. Yaz aylarında turistlerin deniz-kum-güneş üçlüsüne olan talepleri sonucu turizm faaliyetleri kitle turizmi şeklinde kendini göstermektedir. Ancak son dönemlerde turizmi yılın her ayına yayma çalışmaları ve sektörde yapılan yatırımlar sonucu tatillerini genellikle yaz aylarında geçiren insanların son yıllarda bu alışkanlıklarını kış aylarında da sürdürmeye başladığı görülmektedir. Bu yönde giderek artan talebi karşılayabilmek için gelişmiş ülkeler turizm sektöründe bu talebe uygun turistik ürünler geliştirmişler, bunun neticesinde kış turizmi doğmuştur (Türk, 2005: 476).

Zeydan ve Sevim (2008) göre; Kış Turizmi, odağında kayak sporu bulunması sebebiyle turistlerin kayak sporuna uygun yüksek, karlı ve eğimli bölgelere seyahat ederek ve bu seyahatlerinde konaklama hizmetleri basta olmak üzere diğer turizm hizmetlerini de satın almalarını kapsayan faaliyetlerin tümü olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi kış turizmi için belli bir yükseklik, kayağa uygun kaliteli kar, yürüyüş ve tırmanmaya uygun mekanlar ve kar sporlarının yapılabilmesi için eğitim gerekmektedir. Ayrıca yüksek yerlere kayakçıları taşıyacak telesiyej ve teleski gibi araçlar da kış turizminin ihtiyaç duyduğu temel altyapı birimlerindedir. Kış turizmi yapılacak bölgede kış turizm sezonunun süresi, karın kalma süresi ile doğru orantılıdır. Tervo (2007) göre ise İklim ve hava koşulları doğa temelli turizm için önemli bir rol oynamaktadır. Kar tabanlı kış faaliyetlerinde özellikle kar kalitesi, iklim ve hava koşulları kış turizmi için vazgeçilmez unsurlardır.

A. Kış Turizminin Sosyo-Ekonomik Yararları

Kış turizmi merkezlerinin genellikle dağlık ve yüksek bölgelerde bulunması nedeniyle buralara ulaşım ve yatırım gerçekleştirmek oldukça güç şartlarda gerçekleşmektedir. Ancak esas zorluk bu merkezlerin ekonomik faaliyetlerinin tamamının "Beyaz Altın" da

denilen “kar” varlığına bağlı olmasıdır. Karın yeterince yağmaması veya gereken kalitede olmaması demek o sezonun bos geçmesi demektir. Bu nedenle iklim değişikliği neticesinde iklim koşullarında meydana gelecek değişimler kış turizminin önündeki en büyük risklerden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Zeydan ve Sevim, 2008: 2).

Kış turizmi için bulunan doğal ortamlar başta bölge olmak üzere o ülkenin ekonomisine olumlu katkılar sağlayacaktır. Artan bilgi ve teknolojik buluşlar sonucunda insanlar turizm bilinçlerini artırmakta ve çevresel kaynakları kullanarak yatırımlar yapmaktadır. Bu yatırımlar sonucu bölgede turizm bilinci ve istihdam her geçen gün artmaktadır. Kış turizmi sayesinde turizm sektörü sadece yaz dönemi faaliyetleri olarak değil de yılın her ayı yapılabilen faaliyetleri kapsayan bir sektör haline gelecektir (Walter, 2001: 15).

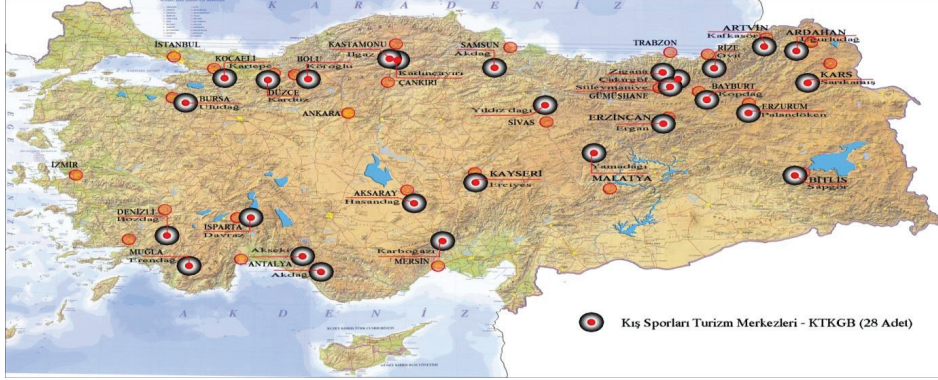
Dünya da turizm en hızlı gelişme gösteren sosyo-ekonomik olgu olma özelliğini sürdüren bir sektör durumundadır. Turizmin geliştiği bir ülke ekonomisinde, bunun etkileri hem ekonomik hem de sosyal alanlarda kendini hissettirmektedir. Turizm sektörü bir ülkenin ödemeler dengesinin düzlenmesinde, gelir yaratılmasında ve buna bağlı olarak ülke döviz gelirinin artırılmasında, ilişkide olduğu birçok sektörün hareketlenmesine (inşaat, yeme-içme, eğlence, ulaşım, tarım vb) bölgede altyapı ve üstyapı yatırımlarının artırılmasında ve en önemlisi bölgede istihdam sağlayarak işsizlik probleminin azaltılmasında önemli etkilere sahiptir (Yıldız, 2011: 69).

III. Kış Turizmi ve Gelişimi

A. Türkiye’de Kış Turizmi

Türkiye’de son yıllarda kış turizm destinasyonları hızla gelişmeye başlamış ve sayısı her geçen gün artan bir turizm türü olmuştur. Türkiye kış turizmi bakımından başarılı ülkelerdeki destinasyonlarla karşılaştığında geridedir fakat söz konusu bu destinasyonların her geçen gün gelişmekte olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu başarılı devletlerin birçoğu kış turizmi alanında çalışmalara Türkiye’den çok önce başlamış ve durumlarını geliştirmiştir. Örneğin İsviçre, 1934-1935 senelerinde 670 kayak öğretmeni ile 75.000 kişi ve 1937-1938 senelerinde de 890 kayak öğretmeni ile bir sezonda 90.000 kayakçı yetiştirmiştir. Almanya ise 1934-35 sezonunda 1.500 kayak öğretmeni tarafından 230.000 kayakçı yetiştirmiştir. Aynı dönemde Türkiye 1940 yılına kadar kayakçı yetiştirmek adına ciddi bir faaliyette bulunmamıştır. Bu doğrultuda atılan önemli adımlardan ilki 1940 yılı sonunda Erzurum’da “ Kayak Mualimi Yetiştirme Kursu” açılmasıdır. Bu kursa katılan 15 kayak rehberi adayı kurs bitiminde Türkiye’nin değişik bölgelerine dağılarak kayak öğretmenliği yapmaya başlamıştır (Küçükkuşurlu ve Sivaz, 2011: 79). Ancak son yıllarda Dünya’da ve Avrupa’da olduğu gibi Türkiye’de de kış turizmine yönelik turizm hareketleri büyük ölçüde talep görmeye başlamış ve yaz turizminin aksine kış turizmine yönelik işletmelerde talep fazlalığı görülmüştür. Bu nedenle Kültür ve Turizm Bakanlığı kış turizmine hizmet verecek işletmeler için gerekli teşviklerde bulunmuş ve buna paralel olarak yeni kayak merkezi yatırımları hızla faaliyete geçirilmeye başlanmıştır (Türkeri,

2014: 18). Ayrıca, kış turizmi açısından faal olanlar geliştirilirken, faal olmayan ve yatırımları devam eden destinasyonlar üzerinde çalışmalar halen devam etmektedir. Söz konusu destinasyonlar aşağıdaki haritada coğrafik olarak belirtilmiştir.

Şekil 1. Türkiye'deki Kış Turizmi Merkezleri

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim Tarihi. 20.02.2016

Bakanlık tarafından kış turizmine yönelik olarak ilan edilmiş olan toplam 28 adet kış turizm destinasyonuna ilişkin plan durumları, mevcut ve hedef yatak kapasiteleri ile mekanik tesisler hakkında bilgiler (adet, kapasite ve uzunluk) aşağıda Tablo 1'de kış turizm destinasyonu bazında verilmiştir (Türkeri, 2014: 19).

Tablo 1. Türkiye'deki Kış Turizmi Destinasyonlarının Durumu

	TÜRKİYE'DE KIŞ TURİZMİ DESTİNASYONLARI	YATAK KAPASİTESİ		MEVCUT MEKANİK TESİSLER		
		Mevcut	Hedef	Adet	Kapasite (kişi/saat)	Uzunluk (m.)
1	Erzurum - Palandöken (*)	2466	8850	16	24563	25788
2	Bursa - Uludağ (*)	1600	4300	20	15000	18514
3	Bolu - Köroğlu Dağı (*)	1580	4000	14	7000	10380
4	Kayseri - Erciyes (*)	920	6000	15	22750	25689
5	Kastamonu - Ilgaz Dağı (*)	917	1300	2	1439	1593
6	Kocaeli - Kartepe (*)	800	1000	4	6400	3250
7	Kars - Sarıkamış (*)	639	12000	3	4148	5573
8	Isparta-Davraz (*)	467	1600	4	3800	3577
9	Çankırı- Ilgaz Kadınçayırı Yıldıztepe (**)	60	400	1	1200	1588
10	Bayburt - Kop Dağı (**)	60	810	1	600	1220
11	Gümüşhane - Zigana (**)	40	470	1	843	661
12	Erzincan- Ergan Dağı (**)		8000	3	3450	6967
13	Samsun - Ladik Akdağ (**)		800	1	800	1360
14	Denizli - Tavas Bozdağ		2250	1	500	612
15	Mersin - Tarsus Gülek Karboğazı		8000			
16	Gümüşhane - Çakırgöl		5600			
17	Ardahan - Yalnızçam Uğurludağ		4250			
18	Antalya - Alanya Akdağ		3000			
19	Sivas - Yıldız Dağı		1600			
20	Muğla - Fethiye Seki Eren Dağı		1500			
21	Aksaray- Hasandağı		1235			
22	Gümüşhane - Süleymaniye		1180			
23	Artvin- Kafkasör		500			
24	Antalya - Alanya Akseki					
25	Bitlis - Sapgör					
26	Düzce - Gölyaka Kardüz					
27	Malatya- Hekimhan Yamadağı					
28	Rize - İkizdere Ovit Dağı					
	TOPLAM	9549	78645	86	92493	106772
	(*) Faal Olan Kış Turizmi Destinasyonları (8 adet)					
	(**) Tam Anlamıyla Faal Olmayan Kış Turizmi Destinasyonları (5 adet)					

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim Tarihi. 20.02.2016

Bakanlığın, 19.03.2014 tarihinde en son güncellenen verilerine göre (Tablo 1), Türkiye’de toplam 28 adet kış turizm destinasyonu bulunmaktadır. Bu destinasyonlardan 8 tanesi tam anlamıyla kış turizmine hizmet verirken, 5 destinasyon tam anlamıyla faal değildir. Geriye kalan 15 destinasyon ise planlama sürecindedir. Kış turizmi destinasyonlarındaki toplam mevcut yatak kapasitesi 9549, hedeflenen sayı ise 78645’dir (Türkeri, 2014: 19-20). Türkiye’de turizm sektörünün gelişmesi konusunda birçok çalışmalar yapılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından "2023 Türkiye Turizm Stratejisi" açıklandıktan sonra Türkiye’de turizmin gelişmesi üzerine önemli yaklaşımlar sergilenmektedir. Bu çerçevede Turizmi Geliştirme Bölgeleri, Turizm Koridorları, Turizm Kentleri ve Eko-Turizm Bölgeleri bulunmaktadır. Strateji; vizyon ve sürdürülebilir çevre politikaları açısından turizmin sürdürülebilir gelişimini desteklemektedir. Turizmin sürdürülebilirliği için, turizm ürünleri çeşitlendirilmiş ve mevsimsellik faktörü ortadan kaldırılmış olmalıdır ki turizmi 12 aya yayarak bütün mevsim yapılabilen bir sektör haline getirilmelidir. Buna bağlı olarak kongre, kış, sağlık turizmi gibi farklı turizm türlerini ortaya çıkarmak gerekmektedir. Bu çerçevede, yılın kış mevsiminde de turizm faaliyetleri yapılabilmesi bakımından kış turizmine teşvik edilmektedir. Bunun sonucunda turizm sektöründe yaz aylarında geçen düşük sezon açığının kapatılmasına olumlu etkileri vardır. Buna göre kış turizmi için stratejiler aşağıdaki gibi belirlenmiştir (İçöz vd.,2009: 6).

- Kış turizmi için ayrıntılı bir analiz yapılmalı ve en uygun alanlar bulunarak belirlenmelidir.
- Kış turizm bölgeleri, termal turizm, kültür ve kongre turizmi gibi dağcılık ve ekoturizm ile ilgili olarak ele alınacaktır.
- Kış turizminin geliştirilmesi amacıyla, genç nesil spor faaliyetlerine yönlendirilecektir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı kış turizmi için planlama, teşvikler ve altyapı- üstyapı gibi çalışmalar yapacaktır.

B. Dünya’daki Başlıca Kış Merkezleri

Bulgaristan Borovets: Bulgaristan’ın Güneybatısı’nda Sofya’ya 70 km. uzaklıkta bulunan Borovets Dağı’nın yüksekliği 1.323 metredir.
Bulgaristan Pamporovo: Bulgaristan’ın en önemli kayak merkezlerinden birisi olan Pamporovo, denizden 1.650 m. yükseklikte bulunmaktadır.
Romanya Poiana Brasov: Poiana Brasov, Brasov şehrine 13 km. mesafede bulunan, “Güneş Yaylası” adı ile bilinen, Postavarul dağlarının eteğinde, 1.030 metre yüksekliktedir. Tesiste çok sayıda lüks otel mevcuttur.
Fransa Courchevel: Courchevel Tesisleri Fransa’nın ve dünyanın en önemli kış tatil merkezidir. Yeni kayağa başlayanlar için ideal bir yer olan bu merkezde kolay pistlerde teknik hareketleri öğrenip ana pistlerde en iyi kayak imkanları mevcuttur.

<p>Fransa Val D'Isere: Yeni kayağa başlayanlar için biraz zor olsa da profesyonel kayakçılar için dünyanın en iyi kayak merkezlerinden biridir. La Grande Motte bölgenin en yüksek yeridir. Amatör kayakçılar La Daille ve Belvedere pistlerinde kayağın teknik hareketlerini uluslararası ünlü kayak okulu hocaları ile öğrenmektedir.</p>
<p>Fransa La Plagne: Kayağa yeni başlayanlar için ideal bir yer olan La Plagne Kayak Merkezi 1.900 metre yükseklikte olup Fransa Alpleri'nde bulunmaktadır.</p>
<p>Fransa Alpe D'Huez: 220 km pist uzunluğu ve 1.800 metre yükseklikteki bu kayak merkezi çok sayıda kayakçının ilgisini çekmektedir. Her seviyede kayak pistinin bulunduğu tesiste, 23 tele-siege, 48 tele-ski, 6 tele-ferik ve 9 lift bulunmaktadır. Alpe D'Huez Fransa'nın en ünlü 5 kayak merkezinden biridir.</p>
<p>İsviçre St Moritz: Dünya sosyetesinin en gözde kayak merkezlerinden biri olan St Moritz kayak merkezi 1.750 metre yükseklikte bulunmaktadır.</p>
<p>İsviçre Avarios: Kayağa yeni başlayanlar için ideal bir yer olan bu merkez Port Du Soleil'in Avariaz kasabasında bulunmaktadır. 1.800 metrede kurulmuş olan kayak merkezinin en büyük özelliği köye araç girişinin yasak olmasıdır ve ulaşım at arabası ile sağlanmaktadır.</p>
<p>Avusturya Kitzbühel: Alpler'deki en güzel manzaraya sahip bir kayak merkezi olan Kitzbühel, tipik bir Tirol kasabasıdır. Kitzbühel 100 yıllık kayak turizmi geçmişiyle dünyanın en gelişmiş kayak merkezlerinden biri unvanını almıştır.</p>
<p>İtalya Courmayeur: Mont Blanc Tüneli'nin başlangıç noktası olan Courmayeur, 1.230 metre yükseklikte bir İtalyan köyüdür. Sırtını, Avrupa'nın en yüksek dağı olan Mont Blanc'a (4.810metre) dayanmış olan tesisin kayak için en yüksek çıkış noktası 3.470, en düşük nokta ise 1.370 metredir.</p>
<p>Norveç Lillehammer: 1980'li yıllara kadar doğal kar örtüsünün dışında hiçbir sportif veya turistik aktiviteyi barındırmayan Lillehammer kenti, kış olimpiyatları fikri ile hareketlenerek yoğun bir tesisleşmeye giderek 1994 yılında Kış Olimpiyatları organizasyonuna ev sahipliği yapmıştır. Bölge de halen birçok tesis bulunmakta ve turistlerin yoğun ilgisini çekmektedir.</p>
<p>A.B.D Aspen: Uçsuz bucaksız tepeleriyle A.B.D'nin en ünlü kayak merkezleri arasına girmeye başaran tesis dört ana tepeden oluşmasına rağmen ulaşım sistemi çok üst düzeydedir.</p>
<p>Kanada Whistler: 2010 kış Olimpiyatlarına ev sahipliği yapacak olan Vancouver ve Whistler'de "dev" kayak merkezi bulunmaktadır. Tesis Whistler dağında ve 1.530 metre yükseklikte bulunmaktadır.</p>
<p>A.B.D Vail: ABD'nin en büyük kayak merkezlerinden biri olan Vail 2.500 metre yükseklikte bulunmaktadır. Kayak için en uygun zamanın Kasım ile Nisan ayları arasında olduğu tesiste kayak pistleri 3.527 ile 2.475 metre arasında bulunmaktadır.</p>

Kaynak: İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi Dağ Turizmi (Kayak Merkezleri) Sektör Profili raporundan uyarlanmıştır.

IV. Kahramanmaraş İli Yedikuyular Bölgesi Kış Turizm Potansiyeli

A. Coğrafi Konum

Kahramanmaraş ili Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda, 37° 11' ve 38° 36' kuzey paralelleri ile 36° 15' ve 37° 42' doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Kahramanmaraş, kuzeyden Sivas (347 km - 4 saat), kuzeydoğudan Malatya (216 km - 3 saat), doğudan Adıyaman (161 km - 2 saat), güneyden Gaziantep (83 km - 1 saat), güneydoğudan Şanlıurfa (226 km - 3 saat), batıdan Adana (195 km - 2,5 saat) ve Osmaniye (110 km - 1,5 saat) ve kuzeybatıdan Kayseri (273 km - 3,5 saat) illeri ile çevrilidir (Şekil-2). Kahramanmaraş 14.525 km² yüzölçümü ile alan büyüklüğü bakımından Türkiye'nin on birinci ilidir. (Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Şekil 2. Kahramanmaraş İlinin Konumu

Kaynak: <https://www.google.com.tr/search?q=kahramanmaraş+lokasyon+haritası&esp>
v. Uyarlanmıştır, Erişim Tarihi: 23.02.2016

Çalışma alanının büyük bir bölümü dağlıktır. Bölge ise genellikle çim yüzeyli olup kayalık alanlar azdır. Orta Torosların devamı olan Binboğa Dağları (2830 m) yer alır. Güneydoğu Toros dağ sistemlerine ait dağlardan en güneydeki Kahramanmaraş Ovası'nın kuzeyinde yer alan Ahır Dağı'dır (2301 m). Bunun kuzeyinde Engizek Dağı (2814 m), Berit Dağı (2917 m), ve 3000 m'yi geçen Nurhak Dağı bulunur (Karabulut ve Cosun, 2009: 67).

Yedikuyular bölgesi Kahramanmaraş ilinin doğusunda ve kent merkezine yaklaşık 15 km uzaklıkta yer alır. Bölge Ahır Dağı'nın doğu kısmında 1850-2033 rakımları arasında

yer alan Yedikuyular Mevkii'nde Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Dairesi Başkanlığı Etüt Proje Müdürlüğü tarafından bölgeye getirilen Milli kayakçılar ve Kayak Merkezi Planlama uzmanlarıyla arazide etütler yapılarak bölgede kar kalınlığı ve kalitesi incelenmiş ve kış turizminin önemli merkezlerinden Erzurum Palandöken'den daha fazla kar alan bir bölge olduğu gözlemlenmiştir (www.wowturkey.com)

B. İklim Koşulları

Kahramanmaraş üç ayrı coğrafi bölgenin (Akdeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi) birbirine en çok yaklaştığı alanda yer alır. Coğrafi konumu ve diğer faktörlerinde etkisi ile üç farklı iklim tipi arasında Bozulmuş Akdeniz İklimine daha yakın bir iklim özelliği gösterir. Kahramanmaraş merkezde görülen iklimin aksine kuzeye doğru gidildikçe yükseltiye bağlı olarak tamamen karasal iklim özellikleri görülür. Kahramanmaraş'ın yıllık ortalama sıcaklık değeri 16,5 °C, Yıllık ortalama sıcaklıklar güneyden-kuzeye, batıdan doğuya doğru yükseltiye bağlı olarak karasal lığın da etkisiyle bariz bir şekilde azalma göstermektedir. Aylık ortalama sıcaklıkların yıl içinde dağılışı ise, Kahramanmaraş'ta 4,5°C. Aylık ortalama sıcaklıkların en yüksek olduğu ay Kahramanmaraş'ta 28 °C, aylık ortalama sıcaklıklar Ocak ayından Ağustos ayına kadar artmakta, daha sonraki dönemde Ocak ayına kadar düşmektedir. Kahramanmaraş'ta yılın dört ayında sıcaklık ortalamaları 23 °C' nin üzerindedir. Bu özelliği ile merkez "Akdeniz termik rejim tipi" nin etkisi altındadır. Kuzey ve kuzeydoğusu ise "Karasal termik rejim tipi" özelliğine sahiptir. Bu durum kış mevsimi ılık yaz mevsimi ise sıcak olan Merkezi 'Denizel Akdeniz Termik Rejimi" nden 'Karasal Akdeniz Termik Rejimine yaklaştırmır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014).

Yedikuyular bölgesi için Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan bir analizde ise; pist alanlarında ve çarklı sistemlerin çalışacağı güzergahta yapılan ölçümlerde belirlenen tarihlerde her 3 günlük periyodik takipleri yapılmış olup, 7 ayrı kesin noktada analizler yapılmıştır. Bu durum projelendirmeye esas olup tesisin yapılması için gereken minimum kar yüksekliğinden çok üst seviyelerde çıkmıştır. Yapılan çalışmalar her türlü kötü hava şartlarında ekipler tarafından tamamlanmıştır. Kar seviyeleri tarihlere ve saatine göre gün gün belirlenmiştir. Buna göre zemindeki kar süresi kar makinası kullanılmadan sabit 122 gündür. Randımanlı kar kalınlığı süresi 101 gündür. Minimum koşullarda 40 cm, maksimumda 225 cm kar mevcuttur. Kar yağışı bölgede yılın kasım ayı itibarıyla başlamakta ve yaklaşık mart ayına kadar sürmektedir. Bunun sonucunda yaklaşık 4.5 ay gibi bir süre kar bulunması bölgenin kış turizmi için son derece yeterli bir miktardır.

C. Yedikuyular Bölgesi Swot Analizi

Yapmış olduğumuz yerinde inceleme çalışmaları esnasında elde edilen verilere göre bölgenin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulmuştur. Bu çalışma bölge için ilk çalışmalardan biridir. Bu nedenle budan sonraki çalışmalr için veri niteliği taşıyabilir.

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR	FIRSATLAR	TEHDİTLER
Korunmuş doğal doku	Ulaşım, haberleşme ve elektrik altyapısının önemli ölçüde tamamlanmış olması	Doğal ve kültürel değerlerinin korunmuş olması	Kış turizminde altyapı eksiklikleri, hizmet kalitesinin düşüklüğü demektir bu da talebin azalması hatta yok olmasına yol açabilmektedir.
Yedi Kuyular bölgesinin kış turizmi açısından önem arz etmesi	Yolların bozuk ve dar olması	Kış turizm potansiyelinin bulunması	Doğal koşullara bağlı olması
İlde KSÜ Bünyesinde Turizm Meslek Yüksekokulunun varlığı	Erişilebilirlik problemi	Bakanlığın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları	Kış turizm tesisleri, içinde bulunduğu kırsal ortamla bütünleşmediği zaman, o yerin çekiciliği, görseelliği azalmakta ve zamanla talep düşebilmektedir
Kış turizmi için uygun ortam bulundurmaması	Örgütlenme yetersizliği	Bölgenin şehir merkezine yakın olması	Kış turizminde tanıtma pazarlama çalışmalarının olmaması, kış turizminin gelişmesinin önündeki en büyük handikaplardan biridir.
Kahramanmaraş Merkezi yakınlık	Kalifiye eleman eksikliği	Turizm ulaşılabilirliğin yüksek düzeyde olması büyük bir talep potansiyeli yaratmaktadır	Kış turizmi ile ilgili her türlü iş için kredi, gelir, bütçe gibi finans kaynaklarının olmayışı ya da yetersizliği, bu turizm türünün gelişmesini engellemektedir.
Doğa yürüyüşleri potansiyeli	Finansal kaynak yetersizliği	Günümüzde turistik ürün çeşitliliği, destinasyonlara büyük bir rekabet üstünlüğü kazandırmaktadır	Kış turizmin yerel halk tarafından bilinmemesi ve girişimcilik ruhunun olmaması, kış turizminin başlamasının önündeki en büyük engeldir.
Bölgede iki yıldır kar festivali yapılması	Altyapı hizmetleri, her yerde aynı düzeyde değildir	Turizmde her zaman bilinmeyen, az tanınan yerler merak uyandırmakta ve bu yerlere olan ilgiyi yaratarak kırsal turizmi geliştirmek kolaylaşmaktadır	Günümüzde hala kitle turizmi egemenliğini sürdürmektedir

Bölgenin yaz dönemlerinde de turizm potansiyeli taşıması	Kış turizmi için doğrudan ayrılmış tanıtma ve pazarlama bütçesi yoktur.	Dağların varlığı ve iklimin uygunluğu, başta dağcılık olmak üzere, trekking, mağaracılık, kampçılık, bitki inceleme, görüntü avcılığı (foto safari), bilimsel araştırma, eğitim gezileri ve avcılığa olanak vermektedir.	Kış turizmine danışmanlık hizmetinin verilmemesi, birçok kayıplara yol açmaktadır
Adana, Gaziantep gibi büyükşehirlerle yakın olması	Kış turizminin gelişmesi için gerekli olan finansman kaynakları yetersizdir.	Halkın bölgede bulunan turizm potansiyellerine ilgi göstermesi	Ekonomik güçlükler
Bölgedeki karn kalitesi iyi ve uzun süre yerde kalması	Yerel halkın eğitim durumu ve turizm bilinci eksikliği	Farklı rekreatif ve turistik aktivitelere olanak verecek çeşitliliğe sahip olması	Turistler, özellikle de yabancı ülkelerde sağlık ve güvenlik garantisi istemektedirler.
Alanın spor-kamp turizmi için de uygun olması ve turizmin 12 aya yayılabilme imkânı,	Kent insanının ve yerli-yabancı turistlerin tercihi kıyı turizmidir, kış turizmi bilmemekte ya da ilgi duymamaktadırlar.	Kış turizminde doğal yapısını koruyan yerlere her zaman ilgi daha büyüktür	Kış turizmde, diğer turizm türlerinde olduğu gibi, ürünler belirli bir standart ve kalitede olmadığı zaman, satılamaz.
İlin birçok tarihi ve doğal turistik değerlere sahip olması,	Kış turizmine açılmak isteyen halk, nereden başlayacağını, nasıl ve kimlerden yardım alacağını, kimlerle iletişime geçeceğini bilmemektedir.	Geleneksel doğal ve kültürel kaynak değerlerine bağlı alternatif turizm aktivitelerinin yaygınlık kazanması	Doğal değerlerin asıl fonksiyonunu yitirmesi, yozlaşması ve tümüyle kaybolması, kış turizminin de yok olması demektir
	Kış turizm bölgelerinde turist sağlığı için yeterli hizmet altyapısı yoktur	Turizm yerel halkın yaşam standartlarını artırır	Kış turizmi baltalayan en büyük tehditlerden birisi çekiciliklerin yok olmasıdır.
	Kış turizm mevsimsellik özelliği taşımaktadır.	Bölgenin eko turizm potansiyeli taşıması	

Kaynak: Bölge incelemelerinden çıkartılmıştır

D. Yedikuyular Bölgesinde Yapılabilecek Kış ve Yaz Aktiviteleri

Kış turizmi yapılan bölgelerde çeşitli turizm aktivitelerinin de yapılması mümkündür. Bu çalışmalar küresel turizm hareketliliğinde önemli roller üstlenmektedir. Aşağıdaki şekilde yapılabilecek faaliyetlerle ilgili bir öneri tablosu bulunmaktadır.

YEDİKUYULAR BÖLGESİNDE YAPILABİLECEK AKTİVİTELER	
KIŞ AKTİVİTELERİ	YAZ AKTİVİTELERİ
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kayak ✓ Kayaklı Oryantiring ✓ Kar Rafting ✓ Snowboard ✓ Dağ Kayağı ✓ Kar Motosikleti ✓ Kızak ✓ Doğa Yürüyüşleri ✓ Buz Pisti ✓ Snowpark ✓ Snowkite ✓ Buzul Tırmanış	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Binicilik ✓ Dağcılık ✓ Trekking Ve Dağ Bisikleti ✓ Atv Motosiklet ✓ Ofroad ✓ Yamaç Paraşütü ✓ Kampçılık ✓ Motocross ✓ Tırmanma Bahçeleri ✓ Yaz Kızak Pisti

V. Sonuç ve Öneriler

Turizm arz potansiyelinin yüksek olduğu, yıpranmamış doğal, tarihi ve sosyo-kültürel çekiciliklere sahip ülkeler, kaynaklarını planlı ve koruma-kullanma ilkelerine bağlı olarak kullanmalı, bu turistik arz kaynaklarına ek olarak turizmde ürün çeşitliliğini sağlayacak alternatif turizm aktiviteleri geliştirilmelidir (Çakır vd., 2012: 12). Türkiye'nin küresel turizm pazarında birçok rakip ülkeye göre doğal, iklimsel ve sosyo-kültürel üstünlükleri bulunmaktadır. Bu üstünlüklerden dolayı Türkiye'nin gelişen dünyada, hatta gelişen turizm sektöründe yerini sağlamlaştırabilmesi için turizmde çeşitlendirmeye gidilmesi ve bu kapsamda da kış turizme muhakkak yer verilmesi gerekmektedir (Çeken vd., 2012: 15).

Bakanlığın son güncellenen verileri ile Türkiye'nin kış turizmi değerlendirildiğinde dünyada önde gelen ülkelerin durumundan oldukça geri olduğu görülmektedir. Örneğin dünyanın en önemli kış turizm destinasyonlarına sahip olan Avusturya 1999 yılında 70'in üzerinde kış turizm destinasyonu, 1.100.000 yatak kapasitesi ve 1200 mekanik tesisi ile 13,5 milyon turiste kış turizmi hizmeti sunmuştur. Yine İsviçre, 67 destinasyon, 500.000 yatak kapasitesi, 1500 mekanik tesisi ve 2.5 milyon turist sayısı ile en önemli kış turizm

destinasyonları arasındadır. Bu açıdan bakıldığında dünyanın sayılı merkezlerinden biri olabilecek kapasitesi bulunan, kış turizmi açısından oldukça elverişli dağlara ve doğal güzelliklere sahip olan Türkiye’de en büyük sıkıntı kış sporlarına yönelik bölgelerde yeterli altyapı ve tesisin bulunmaması ve mevcut kış turizmi potansiyelinin yeterli düzeyde pazarlanamamasıdır (İlban ve Kaşlı, 2008: 330-331).

Bu çalışmada Kahramanmaraş İli Yedikuyular bölgesinde kış turizmi uygulanabilirliği araştırılmıştır. Öncelikle kış turizm kavramının daha net anlaşılmasını sağlamak amacıyla literatürden de yararlanılarak kış turizmle ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş, kış turizmin gelişiminin tarihsel olarak gelişimi ve bu gelişimin altında yatan sebepler irdelenmiştir. Daha sonra kış turizmin önemi üzerinde durulmuş, olumlu ve olumsuz etkilerinden bahsedilmiştir. Kış turizm yerel halk üzerinde birçok olumlu sosyal ve ekonomik etkiye sahip olmakla birlikte, zaman içinde plansız yapılanma ve aşırı kullanım ile birlikte çeşitli olumsuzlukları doğurabilecektir. Bu nedenle kış turizmle ilgili yapılanmayı gerçekleştirirken olumlu beklentilerin yanında, gelecekte doğabilecek olumsuzluklar da dikkate alınmalı, bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak önlemler geliştirilmelidir.

Kahramanmaraş Yedikuyular bölgesinde yapılan araştırmalar sonucunda yerel aktörler ve incelemeler sonucunda aşağıdaki öneriler ortaya çıkmıştır.

- ✓ Öncelikle Pınarbaşı mahallesinden başlanarak Yedi kuyular bölgesine giden yaklaşık 15 km olan yol genişletilmelidir.
- ✓ Bölgeye telekomünikasyon alt yapısı yapılmalıdır.
- ✓ Bölgede ulaşımın kolaylaşması için telefirik sistemi yapılmalıdır.
- ✓ Bölgede sürekli kar bulunması ve kar kalitesinin iyi olması sebebiyle bölgede kış sporları ve yaz aktiviteleri için turizm merkezi oluşturulmalıdır.
- ✓ Turizm Bakanlığı ve D.P.T. işbirliği ile kış sporları ve kayak merkezleri projeleri hazırlanmış olup, bu planlar bugün, beş büyük kış turizmi merkezini kapsamaktadır (Uludağ, Palandöken, Erciyes, Sarıkamış, Kartalkaya). Araştırma sahasının da bir an önce bu kapsama alınması, sahanın mevcut turistik potansiyelini değerlendirmek için önemli adımlardan birisi olacaktır.
- ✓ Araştırma sahası ve yakın çevresinde gözlemleyebildiğimiz sorunlardan bir diğeri de, yerel ve ulusal ölçekte tanıtımın yeterince yapılamamış olmasıdır.
- ✓ İzlenimlerimiz doğrultusunda, sahaya yabancı çekmek kadar, yerli turistleri getirebilmekte önemli bir adım olacaktır. Özellikle Akdeniz iklimi etki sahasında yaşayan aileler için kar, kayak, kış gibi kavramlar ile yaşamlarında az karşılaştıkları söylenebilir. Bu yüzden yerli turistleri de sahaya çekmek için yeterli tanıtım yapılması adeta bir zorunluluktur.
- ✓ Bölge ile kent merkezi arasındaki karayolunun standartlarının yükseltilmesi, güzergah boyunca yer yer görülen potansiyel seyir noktalarının düzenlenmesi gerekmektedir.

- ✓ Yedikuyular bölgesi, kar kalitesi ve kar sezonunun uzunluğu gibi birçok özelliğiyle kış turizmi açısından önemli avantajlara sahiptir. Ancak burada konaklanabilecek herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Konaklamaya ayrılan bu alanlarda gelen ziyaretçi profiline göre öncelikle gösterişli ve bol yıldızlı oteller yerine basit ama temel donanımlara sahip dağ evi tarzında tek ya da iki katlı konaklama tesisleri inşa edilmesi özendirilebilir.
- ✓ Burada yapılacak tesisler sadece kış turizmine yönelik değil; turizm faaliyetini 12 aya yayabilecek donanımda düşünülmelidir.
- ✓ Şehrin kış turizmi ve diğer turizm olanaklarıyla nasıl geliştirilebileceği, hangi pazarlardan turist çekilebileceği üzerinde durulmalıdır.
- ✓ Belli bölgelere küçük kulübeler yapılmalı ve bu kulübeler işletmecilere kiralanmalıdır. (sucuk ekmek ve çay hizmetleri için)
- ✓ Bölgeye günübirlik gelen ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için bazı noktalara, oturacakları kamelya, masa, mescit, lavabo, otopark yapılmalıdır.
- ✓ Bölge yüksek ve dağlık alan olduğu için bölgede kış turizmi dışındaki mevsimsel süreçte kampçılık, yamaç paraşütü, yürüyüş, tırmanma, çim kayağı, atla gezinti, dağ bisikleti, golf vb. gibi etkinlikler için ortamlar hazırlanmalı ve hizmete sunulmalıdır.
- ✓ Bölgede yapılacak tesislerde kış şartları göz önüne alınarak (çığ düşmesi gibi) buna göre korumalı binalar inşaa edilmelidir.
- ✓ Bölgede iki yıldır Dulkadiroğlu İlçe Belediyesinin yapmış olduğu kar festivalinde en büyük sorunlardan biri ulaşım sıkıntısı olmuştur. Bu sebeple bölgeye ulaşım gidiş- geliş sirkülasyonu sağlanmalıdır.
- ✓ Bölgede yaz döneminde yapılabilecek sporlar için basketbol, voleybol, golf sahaları yapılmalıdır.
- ✓ Kış sporları kapsamında bölgede, kızak alanı, atlama rampaları, offroad alanları, kar raftingi, kar motosikleti, buz pisti, buzul tırmanış, snowpark, snowboard gibi aktivitelerin yapılabilmesi için alanlar oluşturulmalıdır.
- ✓ Dağ tırmanışlarında kayakçılar için yürüme mesafeleri ayarlanmalıdır.
- ✓ Kayakçılar için temel aktiviteler, mekanik taşıyıcılar, yükleme alanları ve kayak dışı faaliyet alanları için zemin programlamasının oluşturulması, kayak alanı faaliyetlerinin yapılması gerekmektedir.
- ✓ Bölgede gençler için yaz ve kış sporları için bir okul yapılabilir.

Çalışma, planlı gerçekleştirildiği takdirde turizmin olumlu etkilerini arttıran, olumsuz etkilerini en aza indiren alternatif bir turizm türü olarak kış turizmi, bir bütün olarak daha iyi anlamak açısından önemlidir. Gelecekte, kış turizm arz değerlerinin betimlenmesi, çeşitli bölgelerin kış turizm açısından analiz edilmesi gibi aynı amaca hizmet edecek farklı çalışmaların gerçekleştirilmesi faydalı olacaktır.

Ülkemiz turizm ana stratejine uygun bir turistik ürün olan kış turizmi bu bölge içinde yeni fırsatlar sunmaktadır. Turizm aktivitelerinin tüm yıla yayılması ve katmadeğer yaratan yönü daha fazla olan türlerin ortaya çıkarılması kırsal kalkınma içinde önemlidir. Kırsal bölgelerde gelir artırmaya yönelik bir politika için önemli bir araç olarak kış turizmi kullanılması bu bölge için de önerilir.

Kaynaklar

- Altaş, N., Çavuş A. ve Zaman N. (2015). “Türkiye’nin Kış Turizmi Koridorunda Yeni Bir Kış Turizm Merkezi: Konaklı”. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 15 (22), 345-365.
- Becken, S. (2010). *The Importance Of Climate And Weather For Tourism*.
- Ceylan, S. ve Demirkaya, H. (2007). Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme: Çobanisa Köyü(Isparta). *Doğu Coğrafya Dergisi*,14 (21), 82-85.
- Çakır, N., Çeken, H. Ve Dalgın, T. (2012). “Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri”. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, International Journal of Social and Economic Sciences*,2 (2), 11-16.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2014). *09.09.2013 Tarihli Ve 2013/37 Sayılı Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Genelgesi Kapsamında Kahramanmaraş İli Temiz Hava Eylem Planı*. Kahramanmaraş
- Doğanay ve Zaman, (2002). “Antalya’da Az Tanınan Bir Kış Turizm Merkezi: Saklıkent”. Atatürk Üniversitesi K.K.E.F. Coğrafya Eğitim A.B.D.
- Emiroğlu, B.D. (2013). *Kazdağı Yöresinde Yaşayan Yerli Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi).Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İçöz, O., Gunlu, E., İçöz, O. (2009). *The Role Of Travel Intermediaries In The Development Of Mountain Tourism With Respect To Sustainable Mountain Tourism Policies: A Case Of Turkey*.
- İlban, M. O. ve Kaşlı M. (2008). “Turistik Ürün Çeşitlendirmesi”. Necdet Hacıoğlu ve Cevdet Avcıkurt (Ed.). Kış Turizmi (ss. 319 - 342). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karabulut, M., Cosun, F. (2009). “Kahramanmaraş İlinde Yağışların Trend Analizi”. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7 (1), 65-83.
- Kiper, T. (2006). *Safranbolu Yörüköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Küçükuşurlu, M., Sivaz, B. A. (2011). “Erzurum Kış Sporları Tarihi 1915-2011”. Trabzon: Serander Yayınevi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10177/kis-sporlari-turizm-merkezlerine-iliskin-genel-bilgiler.html> Erişim Tarihi: 07.04.2014
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10176/mevcut-kis-sporlari-turizm-merkezleri.html> Erişim Tarihi: 20.02.2016
- Tervo, K. (2007). *Weather And Climate As Limiting Factors In Winter Tourism Inpolar Areas: Changing Clumate And Nature-Based Tourism Innorthern Finland, Developments in Tourism Climatology – A. Matzarakis, C. R. de Freitas, D. Scott.*
- Türk, A. (2005). “Burdur İli Özelinde Doğal, Tarihsel, Arkeolojik ve Kültürel Değerlerin Sürdürülebilir Turizm Gelişimi Açısından Önemi”. *I. Burdur Sempozyumu*, 16 (I), 476-483.
- Türkeri, İ. (2014). *Destinasyon Aidiyeti Oluşturulmasında Destinasyon İmajının Ve Kişiliğinin Rolü: Kış Turizmi Örneği (Palandöken Kayak Merkezi)*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Walter, S. (2001). “*Climate Change and the Skiing Industry: Impacts and Potential Responses*”.
- Yıldız, Z. (2011).”Turizmin Sektörünün Gelişimi Ve İstihdam Üzerindeki Etkisi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 3 (5), 54-71
- Zeydan, Ö., Sevim, B. (2007). “İklim Değişikliğinin Kış Turizmine Etkileri”. Zonguldak.
- <http://www.kahramanmaraskulturturizm.gov.tr/TR,126663/akdenizin-altin-kenti-kahramanmaras.html>. Erişim Tarihi: 20.02.2016.
- <https://www.google.com.tr/search?q=kahramanmaraş+lokasyon+haritası&espv>. Uyarlanmıştır, Erişim Tarihi: 23.02.2016.
- <http://wowturkey.com/forum/index.php>, Erişim Tarihi: 26.02.2016.
- <http://kahramanmaras.bel.tr/proje/kayak-merkezi-ve-mesire-alani>, Erişim Tarihi: 20.02.2016.
- <http://www.dulkadiroglu.bel.tr/>, Erişim Tarihi: 20.02.2016.

